

2020

SANSKRIT — HONOURS

Eighth Paper

(Course - II)

Full Marks : 50

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

1. अधस्तनेषु किमपि प्रश्नमेकं समाधेयम्। 15
- (a) तर्कसंग्रहदिशा सामान्यलक्षणं व्याख्येयम्। तच्च कतिविधम्? सामान्येन सह विशेषस्य को भेदः? 8+3+4
- (b) तर्कसंग्रहदिशा कारणलक्षणं स्पष्टीक्रियताम्। दृष्टान्तप्रदर्शनपूर्वकं सलक्षणं तस्य भेदाः वर्णनीयाः। पटं प्रति तन्तुरूपं कारणं न वेति सयुक्तिकं लेख्यम्। 6+7+2
- (c) समवायलक्षणं व्याख्यायताम्। समवायः कुत्र कुत्र वर्तते? समवायस्वीकारे का युक्तिः? 7+4+4
- (d) तर्कसंग्रहसम्मतं परामर्शलक्षणमुल्लिख्य व्याख्यानञ्च विधाय अनुमितौ तस्य उपयोगः विव्रियताम्। 8+7
2. अधोलिखितेषु त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः। 5×3
- (a) किं तावत् कर्मलक्षणम्? कर्म कतिविधम्?
- (b) संस्कारभेदा नामत उल्लेख्याः।
- (c) किं नाम स्मृतिलक्षणम्?
- (d) सोदाहरणं प्रमालक्षणं लेख्यम्।
- (e) तर्कसंग्रहसम्मतं मनसः लक्षणं किम्?
- (f) उपाधेर्लक्षणं सोदाहरणं तत्तव्यम्।
- (g) अनुभवः कतिविधः? नामत उल्लिख्यताम्।
- (h) का नाम योग्यता?
- (i) का नाम पृथिवी? सा च कतिविधा?
- (j) अयं गौः अश्वत्वात् — अत्र कीदृशः हेत्वाभासः?

अथवा,

एतेषु कस्यापि द्वयस्य टीका लेखनीया।

7½×2

(a) आत्मा, (b) पृथिवी, (c) विशेषः (d) तेजः।

Please Turn Over

3. अधोलिखितेषु पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः।

4×5

- (a) पदार्थः कतिविधः? के च ते पदार्थभेदाः?
- (b) रसभेदाः उल्लेख्याः।
- (c) अभावप्रत्यक्षे कीदृशः सन्निकर्ष आवश्यकः?
- (d) प्रागभावप्रतियोगित्वं कस्य लक्षणम्?
- (e) सुखस्य लक्षणं किम्?
- (f) शब्दत्वसाक्षात्करे कः सन्निकर्षः?
- (g) रिक्तस्थानं पूरणीयम् –
_____ विशेषास्तु _____ एव।
- (h) 'छत्रिणो गच्छन्ति' इत्यत्र का लक्षणा?
- (i) आकाशस्य लक्षणं किम्?

अथवा,

अधोलिखितेषु द्वयोर्व्याख्या कार्या।

10×2

- (a) द्रव्यत्वजातिमत्त्वं गुणवत्त्वं वा द्रव्यसामान्यलक्षणम्।
  - (b) अस्मात् पदात् अयमर्थो बोध्यव्य इति ईश्वरसङ्केतः शक्तिः।
  - (c) अनुमानं द्विविधं स्वार्थं परार्थं च।
  - (d) ज्ञानाधिकरणम् आत्मा।
-